

Asia: VN/33762/2023

Arviointimuistio terveydensuojelulainsäädännön kokonaisuudistusta varten

Lausunnonantajan lausunto

Yleistä arviointimuistiosta

-

Luku 1 - Taustaa kokonaisuudistuksesta

-

Luku 2 - Nykytilan kuvaus

-

Yleistä

Terveydensuojelu -käsite on vakiintunut, ja terveydensuojelulaki on edelleen hyvä nimike laille.

Luku 1 - Yleiset säännökset

1§:

Haittojen luokittelussa -kohdassa on mainittu viihtyisyyshaitat ja se, että viranhaltija voi viihtyisyyshaitan poistamiseksi suositella toimenpiteitä. Viranomaisen suosittelua saatetaan usein kuitenkin luulla velvoittavaksi ja tämä saattaa aiheuttaa väärinymmärryksiä haitan kokijan ja mahdollisen haitan aiheuttajan taholta. Suosittelemme sijaan viranomaisen voi antaa neuvontaa. Kannatettavaa kuitenkin on lainvastaisten tilanteiden selkeä määrittely tässä kohdassa.

Terveyden edistäminen lain tavoitteena -kohdassa on nostettu esiin useita suoraan ympäristönsuojeluviranomaisen toimialaan kuuluvia seikkoja, kuten pyöräilymahdollisuudet, viheralueet, ympäristön kuormitus ja ekologiset kestävyystavoitteet. Tässä on paljon päällekkäisyyttä kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten tehtävien kanssa. Lisäksi terveyserojen kaventaminen terveydensuojelulain tavoitteena tuntuu suomalaisessa yhteiskunnassa vieraalta tavoitteelta. Terveyseroja sosiaaliluokkien välillä aiheuttavat yleensä ravitsemus, liikunta ja alkoholinkäyttö. Miten terveydensuojelulain keinoin näihin puututtaisiin? Eri viranomaisten tehtävät tulee määritellä selkeästi.

Terveyshaitan määritelmä -kohdassa terveysriski on hyvä ja kuvaava määritelmä, jonka pohjana on selkeästi vaaran todennäköisyys ja vakavuus. Onko sen sijaan tarpeen ottaa lakiin kolmea eri käsitettä? Terveysriskejä voi olla monen tasoisia ja vakavalla terveysriskillä voitaisiin korvata terveysvaara. Tämä selkeyttäisi käytännön valvontaa ja painottaisi valvonnan riskinarviopohjaisuutta.

2§:

Omavalvonnan korvaaminen selvilläölovelvollisuudella on hyvä muutos käytännön valvonnan kannalta.

3§:

Terveydensuojelun viranhaltijoilla olevan vahvan sisäilmaosaamisen käyttäminen myös työpaikkojen sisäilmaongelmien ratkaisuun on positiivinen asia. Käytännön valvonnassa työsuojeluorganisaation, työterveyshuollon ja terveydensuojeluviranomaisen välillä on nykytilanteessa jatkuvasti haasteita siinä, miten esim. koulujen sisäilmaongelmiin otetaan kantaa. Tämä on hyvä selkeyttää lainsäädäntöuudistuksen yhteydessä. Työpaikkoja, jotka toimivat vuokratiloissa, on runsaasti ja terveydensuojeluviranomaisen rooli ja yhteistyö työsuojeluorganisaation kanssa tulisi määritellä selkeästi. Miten selvitetään esim. suuren tehdasrakennuksen sisäilmahaittaa?

Terveydensuojelulain roolin määrittely yksityisoikeudellisissa riita-asioissa on hyvää taustamateriaalia lain soveltamiseen.

Luku 2 - Viranomaiset ja niiden tehtävät

6§:

Kuntien tekemän reaktiivisen valvonnan, valvonnan riskiperusteisuuden, toiminnanharjoittajien selkeästi normitettujen vaatimusten ja laadukkaan valvonnan ohjauksen huomioiminen lakia uudistettaessa on erittäin kannatettavaa.

7§:

Delegoinnit ja kuntayhteistyö perusteltu tässä hyvin. Kuntien viranhaltijoiden koulutusvaatimuksen toteutuksessa tulee huomioida kustannukset. Viranhaltijoille tulee tarjota edelleenkin keskitetysti tiettyihin osa-alueisiin (esim. melu, sisäilma, talousvesi) suunnattua koulutusta.

8§:

Terveydensuojeluviranomaisen päivystysjärjestelmää ei tule määrätä lakisääteiseksi useastakin syystä. Päivystysjärjestelmän kustannus-hyötysuhdetta ei ole määritelty. Sellaiset virka-ajan ulkopuolella ilmenevät talousveden poikkeustilanteet, joissa tarvittaisiin terveydensuojeluviranomaisen apua ovat valtakunnallisesti hyvin harvinaisia. Jos päivystysjärjestelmän kustannusten halutaan jäävän alle miljoonan euron, tulisi päivystysalueiden olla vähintään maakunnallisia. Terveydensuojelun viranhaltijat tuntevat hyvin vain oman alueensa vesilaitokset ja neuvonta tuntemattomille vesilaitoksille jää hyvin yleisluontoiseksi (käytännössä varmuuden vuoksi keittokehotus) ja vastuu tällaisessa tilanteessa siirtyisi kuitenkin terveydensuojeluviranomaiselle. Lisäksi päällekkäinen päivystysjärjestelmä LVV:n kanssa on tarpeeseen nähden täysin ylimitoitettu. Ongelmia on myös toimivallan delegoinneissa terveydensuojelulain mukaisten määräysten/kieltojen ja vaaratiedotteen antamisen osalta. Kaikki terveydensuojelun viranhaltijat eivät tee talousvesivalvontaa, ja päivystysjärjestelmä kuormittaisi

epätasapuolisesti vain osaa viranhaltijoista. Päivystysjärjestelmän sijan olisi järkevämpää ja kustannustehokkaampaa panostaa talousvesitoimijoiden koulutukseen poikkeustilanteisiin reagoimiseen sekä selkeään kirjalliseen ohjeistukseen.

Lailla ei tule säätää myöskään ehdottomasta velvollisuudesta tehdä sopimus laboratoriopalveluiden saamisesta virka-ajan ulkopuolella. Tämäkin vaatimus aiheuttaisi kunnille ja talousvesilaitoksille merkittäviä lisäkustannuksia ja hyöty tästä olisi vähäinen, koska tarvetta tällaiselle näytteenotolle esiintyy valtakunnallisesti harvoin. Kustannuksia tai tarvearviointia ei ole asiasta tehty. Virka-ajan ulkopuolella tutkittavaksi lähetettyjen näytteiden tulokset eivät kuitenkaan yleensä valmistu saman tien. Jotkut suurimmista vesilaitoksista ovat tehneet vapaaehtoisia sopimuksia laboratorioden kanssa näytteiden tutkimisesta viikonloppuisin.

Luku 4 - Ilmoituksenvarainen toiminta

Riskiperusteisuuden lisääminen käytännön valvonnassa on kannatettava asia. Ilmoitusvelvollisten kohteiden luokittelu terveydellisen riskin mukaan on hyvä uudistus. On tärkeää määritellä selkeästi kriteerit, mihin riskiluokkaan kohteet kuuluvat (esim. mitä on pidempiaikaisuus).

Luku 5 - Talousvesi ja lämmin käyttövesi

Pienten verkostolaitosten sääntelyn keventäminen on hyvä asia, samoin kuin laitosten riskienhallintasuunnitelmien hyödyntäminen valvonnassa.

Luku 6 - Jätteet ja jätevedet

Ilmoitusvelvollisuuden soveltaminen suuriin yleisötilaisuuksiin on kannatettava asia. Ilmoitusvaraisten kävijämäärän raja on toisaalta asetettava riittävän korkealle (tuhansia), jotta valvontaa voidaan kohdentaa tehokkaasti.

Luku 7 - Asunnon ja muun oleskelutilan sekä yleisten alueiden terveydelliset vaatimukset

Selkeä määritelmä siivottomuuden toimenpiderajoiksi on kannatettava asia.

Pienten uimarantojen valvonnan keventäminen kannatettava asia. Tärkeää myös määritellä yleisen uimarannan kriteerit ja vaatimukset, jotta ne voidaan erottaa muista uimapaikoista. Uimakauden määrittely yhdessä toiminnanharjoittajan kanssa kannatettava asia. Uimarantatarkastukset myös terveydensuojelulain nojalla ovat tärkeitä virallisille uimarannoille, mutta ei välttämättä vuosittain. Toiminnanharjoittajat tarvitsevat uimarantojen osalta tukea ja neuvontaa. Hallinnointi usein hajallaan kunnan organisaatiossa. Käymälän tarve uimarannalla tulisi määritellä selkeästi lainsäädännössä. Talviuintipaikkojen vähimmäissäännökset eivät välttämättömiä lainsäädännön tasolla, lähinnä näytteenoton tarpeeseen voisi olla linjaus.

Allasveden näytteenottotiheyden määrittäminen riskiperusteisesti hyvä asia. Vesityökortin voimassaoloajan selkeä määrittely tarpeen.

Luku 9 - Hautausmaat ja hautaaminen

-

Luku 10 - Tiedonhankinta, tarkastus ja valvonta

-

Luku 11 - Tutkimuslaboratoriot ja maksut

-

Luku 12 - Kiellot ja määräykset

-

Luku 13 - Pakkokeinot ja seuraamukset

Seuraamusmaksu on pääsääntöisesti kannatettava asia. Terveystensuojelun valvontakohteet ovat kuitenkin usein kuntien omistamia ja on arvioitava, onko seuraamusmaksun määrääminen kuntien kohteille tarkoituksenmukaista.

Luku 14 - Muutoksenhaku ja päätöksen täytäntöönpano

-

Luku 15 - Erinaisia säännöksiä

-

Tietojärjestelmät

Vatin kehittäminen arkistointikelpoiseksi on kannatettava asia, vähentää päällekkäistä kirjaamista.

Terveystensuojelulain hallintomenettelyjen arviointi ja kehittämistarpeet

-

Liite 1 Sosiaali- ja terveysministeriön asetus asunnon ja muun oleskelutilan terveydellisistä olosuhteista sekä ulkopuolisten asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksista (545/5015)

-

Taloudelliset vaikutukset

Taloudellisissa vaikutuksissa ei ole otettu huomioon laboratorioiden kanssa tehtäviin sopimuksiin kuuluvasta virka-ajan ulkopuolisesta päivystyksestä syntyviä kustannuksia.

Ympäristövaikutukset

-

Muut ihmisiin kohdistuvat yhteiskunnalliset vaikutukset

-

Ala-Risku Virpi
Seinäjoen alueen ympäristöterveydenhuolto